

pax, mediante gratia, *conc.*; propriis viribus, *nego min.* Porro, ex hypothesi quod charitas vera esset satisfactio, condigne non satisfaceret nisi propriis viribus actum perfectæ charitatis eliceret : ergo hæc objectio aliæque multæ subtilitates ex eodem principio deductæ funditus ruunt.

Inst. 3°. Supponatur creatura e massa corruptionis non educta, sed a Deo specialiter formata et in magno sanctitatis gradu constituta : atqui talis creatura pro genere humano condigne satisfacere potuisset : ergo.

R. Nego min. Nam 1° illa creatura, quantumvis sancta et perfecta supponatur, nihil haberet ex se, ac proinde satisfactionem ex propriis offerre non posset; 2° in gradu dignitatis a Deo infinite distanti constitueretur; æqualis igitur satisfactionis prorsus foret incapax : ergo.

Inst. 4°. Creatura *satispati* potest pro peccato : ergo et condignæ satisfactionis capax est.

R. 1°. *Negari potest ant.* Si enim, ut volunt omnes Thomistæ, malitia peccati sit infinita, et pœnam infinitam mereatur, nunquam creatura pro illa *satispati* poterit, id est, quantumvis longa fuerit ipsius pœna, nunquam erit condigna. Ergo.

R. 2°. *Nego consequ. et paritatem.* Ratio disparitatis est, quod in *satispassione* sola proportio pœnæ ad delictum attendatur, in satisfactione autem dignitas personæ offensæ præcipue consideratur. Unde, v. g., subditus qui principem offendendo pœnam incurrit, eam subire potest. Numquid ideo condignam satisfactionem principi offenso rependere valet? Minime sane. Ergo.

Observandum 1° theologos communius docere hominem in gratia sanctificante constitutum, pro peccato veniali condigne satisfacere posse; 1° quia testimonia Patrum superius relata et rationes a nobis expositæ de solo peccato mortali intelliguntur, et 2° quia peccatum veniale a peccato mortali essentialiter differt.

Observandum 2° quinque præcedentes propositiones, licet verissimæ nobis appareant, ad fidem catholicam tamen non pertinere, quia nullibi ab Ecclesia fuerunt definitæ.

Observandum 3° de fide esse Deum condignam pro peccatis nostris satisfactionem exegisse : patebit ex infra dicendis de satisfactionibus Christi.

CAPUT QUINTUM.

DE CAUSIS INCARNATIONIS.

Triples distinguitur causa Incarnationis, efficiens scilicet, meritoria et finalis.

ARTICULUS PRIMUS.

DE CAUSA EFFICIENTE INCARNATIONIS.

In eo sita est natura Incarnationis, quod natura divina et natura humana in persona Verbi hypostatice uniantur : hypostatica igitur hæc unio personæ Filii Dei propria est. Verum actio externa quæ humanitatem produxit eamque personæ Verbi univit, non soli Verbo, sed toti tribuenda est Trinitati. Nam 1° est opus externum, et cuncta opera Dei externa tribus personis sunt communia. Unde legitur apud Joan. III, 16 : *Sic Deus dilexit mundum, ut Filium suum unigenitum daret*; et Gal. IV, 4 : *Misit Deus Filium suum, factum ex muliere.* 2° Concilium Toletanum XI, in professione fidei, hæc habet : « Incarnationem Filii Dei » tota Trinitas operata esse credenda est, quia inseparabilia sunt opera Trinitatis. » *Labbe*, t. 6. 3° Ita omnes sentiunt, et frustra in re tam evidenti diutius immoramur. Ergo.

ARTICULUS SECUNDUS.

DE CAUSA MERITORIA INCARNATIONIS.

Duplex distinguitur meritum : unum *de condigno*, cui præmium ex justitia debetur; et alterum *de congruo*, cui præmium non debetur, nisi ex convenientia, seu ex aliqua congruitate.

Incarnatio considerari potest vel in se, quatenus est

unio personalis Verbi divini et naturæ humanæ, vel quoad circumstantias temporis, originis, consecratorum, etc. Nunc questio est an Incarnationem aliquo sensu meruerint 1° Christus, 2° veteres Patriarchæ et 3° beatissima Virgo. De iis quippe qui post Christum vixerunt, nulla moveri potest difficultas.

PROPOSITIO.

Nemo Incarnationem de condigno mereri potuit.

Prob. 1°. Incarnatio semper exhibetur in Scriptura ut singulare Dei beneficium, ut amoris et misericordiæ ejus prodigium: atqui hæc vera non essent, si quis eam de condigno meruisset; quod enim meritum fuit de condigno, ex justitia debetur: porro quod debetur ex justitia, jam singulare beneficium et misericordiæ prodigium vocari non potest: ergo.

Prob. 2°. Si homo Incarnationem in se sumptam mereri potuisset, vel purus homo, vel Christus ut homo: atqui neutrum dici potest.

1° *Non purus homo*, ne quidem beatissima Virgo Maria, quia omnis vis merendi ex ipsamet Incarnatione futura vel peracta venit; repugnat autem causam meritum sub merito cadere.

2° *Non Christus ut homo*, quia talis non existit ante Incarnationem. Ergo.

Diximus in propositione, *de condigno*; communiter enim æstimant theologi Patriarchas, Prophetas aliosque sanctos homines, si non ipsam Incarnationem, saltem aliquas ejus circumstantias de congruo meruisse, v. g., accelerationem temporis: sic S. Th., 3 part., q. 2, art. 10: « Ex congruo meruerunt, inquit, sancti Patres Incarnationem, petendo et desiderando. Congruum enim erat » ut Deus exaudiret eos qui ei obediebant. »

Id a fortiori intelligendum est de beatissima Virgine, quæ humilitate, castitate aliisque virtutibus quibus excellebat, aliquas Incarnationis circumstantias de congruo mereri potuit, nullas vero de condigno, propter rationes

superius expositas. Unde honorem suæ electionis ad maternitatem divinam soli Deo rectissime tribuit.

Meruit tamen de condigno eminentem gratiæ statum quem habebat, quando in matrem electa est; docent enim SS. Patres et doctores hominem justificatum augmentum gratiæ de condigno mereri posse, nempe gratiis concessis bene utendo; atqui beatissima Virgo gratiis sibi concessis bene usa fuerat: ergo. Nullo modo autem negamus ipsam simul a Deo qui, propter ejus virtutes propriaque amoris consilia, in illa sibi adeo complacebat, gradus gratiæ merita excedentes obtinuisse.

Christus quædam Incarnationis suæ consecraria de condigno promeruit, v. g., nominis sui exaltationem super omnes cælos, Ecclesiæ institutionem, diffusionem, sanctitatem, perennitatem, sacramentorum efficaciam, gratias hominibus conferendas, mercedem æternam, sive pro se, sive pro iis qui per ipsum salvandi erant, etc.; non vero omnia, scilicet, non ea quæ necessaria sunt proprietates ipsiusmet Incarnationis, ut impeccabilitatem, intuitivam divinæ essentia visionem, etc.

ARTICULUS TERTIUS.

DE CAUSA FINALI INCARNATIONIS.

Finis ultimus Incarnationis fuit gloria Dei: nam Deus omnia propter semetipsum operatur, nec alium finem ultimum sibi proponere potest; finis vero proximus fuit humani generis redemptio. In hoc omnes consentiunt, exceptis tamen 1° Pelagianis, qui, lapsum hominis negantes, negant eo ipso Christum pro illo redimendo venisse, sed tantum ad illum doctrina, exemplis et miraculis erudiendum; 2° Petro *Abeilard*, qui, teste S. Bernardo, Epist. 190, cap. 5, eundem ferme docuit errorem; 3° Socinianis, qui, cum Pelagianis circa peccatum originale sentientes, etiam redemptionem negant.

Verum alia exsurgit quæstio, an scilicet redemptio, generis humani sit unicus finis proximus Incarnationis, adeo ut, Adamo non peccante, Filius Dei incarnatus non fuisset.

*Affirmant Thomistæ et plerique theologi; negant vero Scotistæ et cum illis Leibnitz et Mallebranche, de quibus supra, dicentes Christum, in ea hypothese, fuisse impassibilem et venisse ut legislatorem et ad majorem Dei gloriam procurandam. Idem ferme senserunt P. Amelotte aliique primi Patres congregationis Oratorii. D. Combalot, in opere cui titulus: *Connaissance de Jésus-Christ*, ait Incarnationem necessariam fuisse, etiam abstractione facta a satisfactione, ut homo finem suum supernaturalem attingere posset.*

PROPOSITIO PRIMA.

De fide est Filium Dei ad redimendos homines incarnatum fuisse.

Prob. Illud de fide habendum est, quod in Symbolo fidei, in Scriptura sacra et in traditione ut tale evidenter continetur: atqui talis est propositio nostra.

1° *In Symbolo fidei, nempe Nicæno, clare continetur his verbis: Qui propter nos homines et propter nostram salutem descendit de cœlis.*

2° *In Scriptura sacra. Matth. ix, 13: Non veni vocare justos, sed peccatores; Matth. xviii, 11, et Luc. xix, 10: Venit Filius hominis quærere et salvum facere quod perierat; Gal. iv, 4 et 5: Misit Deus Filium suum factum ex muliere, factum sub Lege, ut eos qui sub Lege erant redimeret. Multi alii textus non minus clari citari possent. Ergo 2°.*

3° *In traditione; unanimes quippe sunt Patres et doctores in hoc puncto, quibus concinit vox totius populi Christiani. Ergo.*

PROPOSITIO SECUNDA.

Probabilius nobis videtur quod, Adamo non peccante, Verbum Dei incarnatum non fuisset.

Prob. 1° Scriptura sacra. In textibus Scripturæ allatis et in aliis multis clare exprimitur Christum venisse, ut salvum faceret quod perierat, ut vocaret peccatores, ut eos qui sub Lege erant redimeret, ut peccatum mundi tolle-

ret, etc.; non alia commemoratur Incarnationis causa: attamen, si ob alios fines Incarnatio ab æterno fuisset decreta, incredibile est Scripturam circa hos fines omnino silere. Insuper Incarnatio exhibetur ut immensum divinæ misericordiæ prodigium erga homines lapsos: at si independenter a lapsu hominis ab æterno decreta fuisset, hic loquendi modus non esset accuratus. Ergo.

Prob. 2° ex SS. Patribus. S. Athanasius, Oratione 2 contra Arianos, n. 56: « Verbum nunquam homo factus esset, nisi causa fuisset hominum necessitas. »

S. Ambros., lib. de Incarnat., cap. 6, n. 56: « Quæ erat causa Incarnationis, nisi ut caro quæ peccaverat per se redimeretur? » S. Aug., Serm. 174: « Si homo non periisset, Filius hominis non venisset. » Permulti sunt alii textibus quos, brevitatis causa, prætermittimus. Ergo 2°.

Dices 1°: Alii fines Incarnationis, præter redemptionem hominum, exprimuntur in Scripturis sacris; v. g., Christus dicitur Magister noster, Pastor bonus, Legislator, Mediator Dei et hominum, etc. Ergo.

R. Dist. ant. Alii exprimuntur fines qui redemptionis sunt consecutaria, concedo; qui sunt principales et a redemptione hominum independentes, nego ant. Etenim Christus dicitur Magister, sed simul lux habitantibus in regione umbræ mortis; venit ut Pastor, sed ad quærendam ovem quæ perierat; ut Legislator, sed ut legem cupiditatibus hominum depravatam instauraret; ut Mediator, sed mundum Deo in se reconcilians, etc. Ergo.

Dices 2°: Testimonia Patrum superius relata ad Christum passibilem referuntur: at si Adam non peccasset, Filius Dei in carne impassibili venisset, juxta Scotistas: ergo illa testimonia nihil probant.

R. Nego conseq. Nullibi legitur in Patribus Christum in impassibili carne venire debuisse, ex hypothese quod Adam non peccasset: attamen omnino improbable est eos talem non expressisse hypothesim si illam credidissent: ergo de illa minime cogitabant. Ergo.

Quantum ad rationem allatam a D. Combalot, scilicet

nos finem nostrum supernaturalem visionemque intuitivam attingere non posse, nisi mediante Incarnatione, nihil omnino probare videtur, et difficultas quam solvere intendit eadem juxta nos remanet. Res ipsa est certa; modum autem rei nos effugere fatemur.

Cæterum, quod probabilius nobis et plerisque theologis videtur dicimus, quæstionem, ut pote a secretis Dei consiliis pendentem, ulterius premere non volentes.

Imo libenter fatemur quæstionem philosophice spectatam esse gravem, immensam, Deo et hominibus dignam.

CAPUT SEXTUM.

DE DOTIBUS CHRISTI.

Inter dotes seu qualitates Christi, aliæ spectant ad ipsius animam et aliæ ad corpus. De iis quæ spectant ad divinitatem non loquimur; de fide est Christum sub hoc respectu omnes perfectiones divinas habere.

ARTICULUS PRIMUS.

DE DOTIBUS CHRISTI QUÆ SPECTANT AD IPSIUS ANIMAM.

Certum est animam Christi, in primo creationis suæ instanti, Verbo divino hypostatice fuisse unitam; beatissima enim Virgo non solum peperit, sed concepit Filium Dei: *Ecce Virgo in utero habebit et pariet Filium, et vocabunt nomen ejus Emmanuel, quod est interpretatum, Nobiscum Deus*, Matth. 1, 23. De fide est mysterium Incarnationis in sinu ejus fuisse consummatum; at consummari non potuit sine assumptione mentis et corporis: ergo nullum admittendum est intervallum inter utriusque creationem et hypostaticam eorum unionem cum Verbo Dei. Ita omnes, contra Origenem qui docebat animam Christi ante Incarnationem exstitisse, atque ut hoc mysterium fieret meruisse; et contra Paulum Samosatenum ac Photium, qui opinabantur Christum exstitisse antequam Deo

jungeretur, hancque unionem decursu temporis meruisse.

Quærent subtiliter theologi an humanitas Christi existere potuisset ante suam cum Verbo divino unionem hypostaticam. Quidam affirmant; alii negant, inter quos P. Thomassin, cujus rationes non videntur valde graves. Cum de sola possibilitate speculative sumpta agatur, discussionem circa hoc punctum merito seponimus.

Constat iterum animam Christi, in primo existentia suæ instanti habuisse quidquid essentiam mentis humanæ constituit, alioquin Christus non fuisset *perfectus homo*.

Si quæ sint igitur difficultates, versantur circa qualitates mentis Christi accidentales, et præsertim circa ejus scientiam, sanctitatem et libertatem de quibus in tribus paragraphis dicturi sumus.

§ I. — De scientia Christi.

Christus, ut Deus, habebat scientiam infinitam: de illa non agitur, sed de scientia quam habebat ut homo.

Gnostici et Valentiniani, referente S. Irenæo, adversus Hæres. lib. 1, cap. 16 et 17, docuerunt Christum, sub respectu scientiæ, aliorum puerorum fuisse similem, præceptore usum esse, et elementa scientiæ humanæ didicisse.

Lutherus et Calvinus denegabant Christo ultimi judicii cognitionem. Grotius, in cap. xxiii S. Marci, dicit non nisi post suam resurrectionem Christum omni scientia fuisse donatum, sicut et omni potestate in cælo et in terra. Quidam veteres sic sensisse videntur.

Communis tamen theologorum sententia est Christum ut hominem, in primo conceptionis suæ instanti, ea donatum esse scientia quæ excludit omnem errorem, dubitationem, incertitudinem seu formidinem errandi, id est, tota scientia quam ipsius conditio, status et dignitas postulabant.